

Výstava J. A. Comenius: Education for All v Bethlehemu v Pensylvánii

Markéta Pánková

V březnu 2017 se konaly v Bethlehemu v Pensylvánii oslavy 275. výročí založení Moravian College a zároveň vzniku města Bethlehemu, jehož se stala tato škola centrem. Jde o jednu z nejstarších univerzit ve Spojených státech amerických a současně o jednu z prvních, která mezi své studenty přijaly ženy. Na počátku historie této vysoké školy stojí česká reformace a exulanti z českých zemí, kteří se usadili v lužickém Ochránově (Herrnhutu) a odtud podnikali výpravy do zámoří za účelem misijní činnosti. Moravská církev, která odvozuje svůj původ od idejí Jana Husa a Jana Amose Komenského, si druhou z těchto osobností připomněla výstavou *Education for all. The Legacy of J. A. Comenius to the World*. Výstavu připravilo Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze (dále jen NPMK) a instalovalo ji v Payne Gallery od 16. 3.-16. 4. 2017 uprostřed rozsáhlého památkově chráněného historického kampusu Moravian College. Kromě Moravian College se spoluorganizátorem akce byly Comenius Academic Club se sídlem v New Yorku a Historický ústav Akademie věd ČR. Akci pomáhali uspořádat také zástupci Univerzity Pardubice prorektor prof. Petr Vorel a děkan filozofické fakulty prof. Karel Rýdl.

Slavnostní vernisáž (16. března) za americké hostitele uvedli prezident Moravian College Bryon L. Grigsby a předseda Comenius Academic Club v New Yorku prof. Karel Raška. Comenius Academic Club je občanské sdružení vědců a intelektuálů českého a slovenského původu žijících ve světě.¹ Raška zmínil, že údělem inteligence v malých zemích byla v dějinách několikrát nutnost emigrace z důvodů náboženských, rasových nebo politických, a také poukázal, že již v 17. století byl příkladem takového exulanta J. A. Komenský. Potom se zmínil o dlouholeté tradici spolupráce českých kulturních organizací s Moravian College. tradici.

Za NPMK vystoupila PhDr. Markéta Pánková, která vysvětlila záměr a obsah dané výstavy. Rovněž zdůraznila, že Komenský je jednou z osobností, která ovlivnila řadu generací svou reformou vzdělávání a který se stal zakladatelem moderní pedagogiky. Celý svět respektuje Komenského nejen kvůli jeho reformám v oblasti školství, ale také kvůli reformám a plánům, jak zlepšit svět a jak bojovat proti zlu. Klíčem ke zlepšení společnosti je především vzdělávání všech. Připomněla, že tato výstava se v USA poprvé uskutečnila v Bohemian

---

¹ Seznam členů je k dispozici na internetu (www.ComeniusAcademicClub.org), většina z nich jsou členové Učené společnosti ČR, nejruznějších národních Akademií a nositelé významných akademických a státních vyznamenání v ČR, USA, Kanadě a UK.

National Hall v New Yorku v roce 2015. Ředitelka M. Pánková zároveň při této příležitosti udělila dvě medaile J. A. Komenského, a to prezidentu Bryonu L. Grigsbymu a jeho zástupkyni – viceprezidentce Carole Reese za rozvoj a šíření odkazu J. A. Komenského v zahraničí.² Poté proslovil prof. Jaroslav Pánek vyžádanou přednášku *The Legacy of J. A. Comenius to the World*. Vzhledem k rozsahu tématu se v omezeném čase zaměřil především na interpretaci nejvýznamnějšího díla J. A. Komenského „*De rerum humanarum emendatione Consultatio catholica*“ a na zdůraznění těchto jeho myšlenek, které jsou neobyčejně aktuální v současné celosvětové krizi (problém moci a jejího zneužívání, války a míru, pravdy a otupující lži, obecně mezinárodních vztahů atd.). Přednáška se setkala s mimořádným zájmem a reagovali na ni jak prezident Grigsby, tak i přítomní američtí historici a kunsthistorici. Součástí výstavy byla též prezentace knih prof. Petra Vorla (*Monetary Circulation in Central Europe at the Beginning of the Early Modern Age*) a Markéty Pánkové (*Comenius in us*) a mezinárodního časopisu *Comenius*, který vydává vědecká společnost *Comenius Academic Club*. V rámci zahájení výstavy Markéta Pánková představila svou novou publikaci *J. A. Komenský v českém a světovém výtvarném umění*, kterou slavnostně předala do knihovny Moravian College, neboť kniha obsahuje jednak informace o Bethlehemu, ale také o soše Komenského před budovou Comenius Hall v Moravian College. Slavnostního otevření výstavy se zúčastnil také zástupce generálního konzulátu České republiky v New Yorku Karel Smékal.

Návštěva Bethlehemu umožnila nejen poznání jedinečných památek v prostoru univerzity, ale také studium pramenů a literatury v *Moravian Archives*. Archiv Moravské církve je mimořádně bohatým zdrojem pramenů k dějinám exulantů z českých zemí a jejich pokračovatelů, kteří se rozešli po celém světě a v mnoha zemích konali misijní činnost (mj. souvislá monumentální řada *Bethlehem Diaries* od poloviny 18. století). V archivní knihovně je rovněž literatura, umožňující studovat tematiku, kterou se zabývají v USA vydávané knihy a časopisy (mj. *The Journal of Moravian History*, který vychází od roku 2001 a za redakce Paula Peuckera je věnován dějinám Moravské církve ve světě). Tato u nás málo známá literatura se s pozoruhodnou důsledností věnuje i české reformaci a jejím osudům v 15.-17. století a patří tak do širšího rámce zahraniční historické bohemistiky. Byla také navázána spolupráce s pracovníky *Moravian Archives*, jmenovitě s ředitelem Dr. Paulem Peuckerem,³

---

² Viceprezidentka Carole Reese připravila pro školáky a studenty z Bethlehemu vzdělávací program o Komenském. Celkem výstavu navštívilo cca 400 žáků a studentů.

³ Director, Moravian Archives, 41 W. Locust St., Bethlehem, PA 18018, USA.

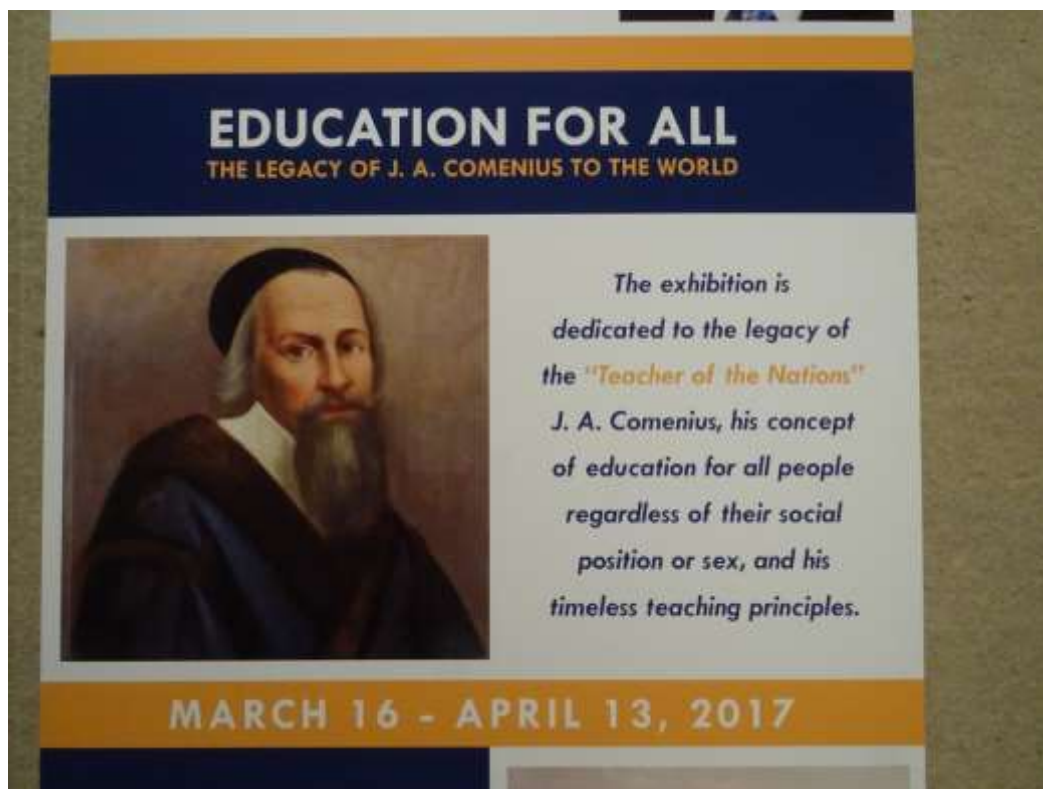
kterému byla pedagogickým muzeem po návratu zaslána pro knihovnu faksimile Jana Blahoslava *Musica*, faksimile edice z roku 1569.

Po skončení akce konané na počest oslav Moravian College byla výstava vedením Payne Gallery předána do úschovy prof. Raškovi pro další instalace. Zájem o zapůjčení této výstavy projevilo České centrum v Houstonu, Texas (prostřednictvím Velvyslanectví České republiky ve Washingtonu, USA).

Město Bethlehem je pro české badatele a kolenology zajímavé také tím, že v průčelí Moravian College stojí jedna ze tří kopií soch J. A. Komenského od Vincence Makovského, významného českého sochaře. První kopie je umístěna v Uherském Brodě, druhá v Naardenu a třetí v Bethlehemu (Pensylvánie, USA). Městu Bethlehem byla Komenského socha darována dne 20. května 1960 Univerzitou Karlovou. V říjnu 1991 byla formálně znovu odhalena prezidentem Václavem Havlem při jeho oficiální návštěvě Moravian College.

Socha Komenského od Vincence Makovského je umístěna před Komenského síní (Comenius Hall) v Moravian College, Bethlehem, Pensylvánie, USA. V knize M. Pánkové se rovněž nalézají tato fotografie sochy.

Zleva: Karel Raška a Petr Vorel uprostřed výstavy J. A. Comenius: Vzdělávání pro všechny.

Zleva: Markéta Pánková, Brion Grigsby s paní

Jaroslav Pánek při projevu v Payene Galery.

Carole Reese s medailí Komenského od Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského (autor medaile: Igor Kitzberger)

Zleva Karel Rýdl a Petr Vorel (Univerzita Pardubice), Markéta Pánková